

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 ข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล	5
1.6 นิยามศัพท์	7
บทที่ 2 พื้นที่ศึกษา: สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	9
2.1 ความเป็นมา	9
2.2 ความสำคัญขององค์การสวนพฤกษศาสตร์	10
2.3 การดำเนินงานของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	11
2.4 องค์ประกอบในสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	13
2.5 อาณาเขตที่ตั้ง	13
2.6 สภาพภูมิประเทศ	15
2.7 ลักษณะดิน	16
2.8 ลักษณะภูมิอากาศ	16
2.9 สภาพสังคมพืช	17
2.9.1 พืชสมุนไพรพื้นเมืองในสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์สัตว์	18

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
3.1 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินค่าสิ่งแวดลอมด้วยวิธี CVM	20
3.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับมูลค่าทางเศรษฐกิจของพืชสมุนไพร	24
3.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้านและการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค	26
3.3.1 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สมุนไพรรักษาโรค	26
3.3.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการรักษาโรค	28
บทที่ 4 แนวคิด ทฤษฎี และวิธีการศึกษา	33
4.1 แนวคิดในการศึกษา	33
4.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอม	33
4.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการศึกษา	35
4.2.1 ทฤษฎีการประเมินค่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอม	35
4.3 แนวคิดเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลประโยชน์และต้นทุนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมวิธี CVM	38
4.4 วิธีการศึกษา	39
4.4.1 แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย	40
4.4.2 การประมวลความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรพื้นเมืองจากกลุ่มผู้รู้	43
บทที่ 5 ผลการศึกษาและวิเคราะห์	48
5.1 มูลค่าจากการมิได้ใช้	48
5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรที่สุ่มตัวอย่าง	48
5.1.2 ผลการประเมินคุณค่าจากการมิได้ใช้ (non-use value) ทรัพยากร	58
5.1.3 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ	60
5.2 มูลค่าจากการใช้	65
5.2.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรที่สุ่มตัวอย่าง	65
5.2.2 ผลการประเมินคุณค่าจากการใช้ (use value) สมุนไพรพื้นเมือง ฯ	79
5.3 มูลค่ารวมของการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมทรัพยากรพืชสมุนไพรพื้นเมืองที่มีศักยภาพในการอารักขาสัตว์ ฃ สวนพฤกษศาสตร์ ฯ	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	85
6.1 บทสรุป	85
6.2 อภิปรายผลการศึกษา	88
6.3 ข้อเสนอแนะ	90
6.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	90
6.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงเทคนิคในการศึกษา	91
บรรณานุกรม	93
ภาคผนวก	98
ภาคผนวก ก. แบบสอบถาม	99
ภาคผนวก ข. การประเมินค่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย	107
ภาคผนวก ค. ตาราง descriptive statistics และ ตาราง correlation matrix	108
ภาคผนวก ง. ผลการวิเคราะห์ (ordinary least squares : OLS)	110
ภาคผนวก จ. ผลการวิเคราะห์ CENSORED Regression (tobit)	111
ภาคผนวก ฉ. ตำราสมุนไพรรักษาสัตว์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน	113
ประวัติผู้เขียน	131

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1.1	จำนวนตัวอย่างประชากรในแต่ละจังหวัดที่ใช้เป็นตัวแทน ประชากรในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน	6
ตารางที่ 3.1	มูลค่าการสั่งซื้อยานพาหนะปัจจุบันและสมุนไพรมีศักยภาพทดแทน	26
ตารางที่ 4.1	ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มโรคที่พบและสมุนไพรมีใช้รักษาข้าง	44
ตารางที่ 4.2	ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มโรคที่พบและสมุนไพรมีใช้รักษาโค กระบือ	45
ตารางที่ 4.3	ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มโรคที่พบและสมุนไพรมีใช้รักษาไก่	47
ตารางที่ 5.1	การกระจายของตัวอย่างประชาชนผู้บริโภคที่ไม่เคยเข้าใช้ประโยชน์ ในสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกรายจังหวัด	49
ตารางที่ 5.2	ความยินดีที่จะจ่ายเพื่อการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมทรัพยากร พืชสมุนไพรมีพื้นเมืองที่มีศักยภาพในการรักษาสัตว์ สวนพฤกษ- ศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่	50
ตารางที่ 5.3	ความคิดเห็นของประชาชนผู้ไม่เคยเข้าใช้ประโยชน์ในสวน พฤกษศาสตร์ ฯ ต่อการทำหน้าที่ในการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรม ทรัพยากรพรรณพืช	52
ตารางที่ 5.4	การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่ของประชาชนทั่วไป ผู้ไม่เคยเข้าใช้ประโยชน์จาก สวนพฤกษศาสตร์ ฯ	53
ตารางที่ 5.5	แหล่งที่ได้รับข่าวสาร ตลอดจนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สวนพฤกษศาสตร์ ฯ	53
ตารางที่ 5.6	จำนวนตัวอย่างของกลุ่มประชาชนทั่วไปที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ต่อเหตุผลในการทำหน้าที่ของสวนพฤกษศาสตร์ ฯ อันเนื่องต่อการอนุรักษ์ แหล่งพันธุกรรมทรัพยากรพืชสมุนไพรมีพื้นเมืองที่มีศักยภาพในการ รักษาสัตว์ให้คงอยู่	54
ตารางที่ 5.7	เงื่อนไขการบริจาคเงินของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปที่ไม่เคยเข้าใช้ ประโยชน์ในสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	56

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 5.8	เหตุผลสำคัญที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปยินดีจ่ายเพื่อการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมทรัพยากรพืชพื้นเมืองในสวนพฤกษศาสตร์ ฯ	57
ตารางที่ 5.9	เหตุผลสำคัญที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปไม่ยินดีจ่ายเพื่อการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมพืชพื้นเมืองในสวนพฤกษศาสตร์ ฯ	57
ตารางที่ 5.10	ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยค่าความยินดีจ่ายเพื่อการอนุรักษ์ ฯ แหล่งพันธุกรรมพืชพื้นเมืองในสวนพฤกษศาสตร์ ฯ	62
ตารางที่ 5.11	มูลค่าการนำสมุนไพรพื้นเมืองมาทดแทนการใช้สารเคมีอารักขาไม้พื้นเมือง	68
ตารางที่ 5.12	มูลค่าการนำสมุนไพรพื้นเมืองมาทดแทนการใช้สารเคมีอารักขาโค กระบือ	72
ตารางที่ 5.13	มูลค่าการนำสมุนไพรพื้นเมืองมาทดแทนการใช้สารเคมีอารักขาสุกร	75
ตารางที่ 5.14	มูลค่าการนำสมุนไพรพื้นเมืองมาทดแทนการใช้สารเคมีอารักขาช้าง	78
ตารางที่ 5.15	มูลค่าทางเศรษฐศาสตร์โดยรวมขั้นต่ำของทรัพยากรพืชสมุนไพรพื้นเมืองในสวนพฤกษศาสตร์ ฯ ที่มีศักยภาพในการอารักขาสัตว์	83

สารบัญภาพ

		หน้า
รูปที่ 2.1	สถิติอัตราการกำลังพนักงานประจำปี 2544 แยกตามระดับ	12
รูปที่ 2.2	สถิติผู้เข้าเยี่ยมชมองค์การสวนพฤกษศาสตร์ปี 2536 – 2544	12
รูปที่ 2.3	แผนที่องค์การสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ (2542)	14
รูปที่ 4.1	มูลค่าโดยรวมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในทางเศรษฐศาสตร์	34
รูปที่ 5.1	สัดส่วนของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ที่พึ่งพาสมุนไพร	66